

És el principi de la fi, dels bous?

—L'afició catalana sempre ha estat de les millors, de les més estrictes, com en l'òpera, molt severa. Després de la guerra civil, quan arriba la mà d'obra d'Extremadura i d'Andalusia, és un espectacle més festiu, perd serietat. Més tard, en arribar el turisme, l'espectacle encara es deteriora més: n'expulsen els xarnegos. I ara, a Catalunya, no hi ha afició. És molt fàcil enderrocar una cosa que no té cap bastió. És una maniobra política fàcil, com seria prohibir l'ablació del clítoris a Espanya, ningú no s'hi oposaria.

—**Ha afirmat que els bous acabaran abans que vostè no es retire.**

—Sí, i no pels atacs exteriors. L'espectacle dels bous agonitzava, a Catalunya, i són uns *apuntilladores* tan i tan dolents, aquests polítics, que fins i tot l'han aixecat, hi han creat polèmica. No han estat ni encertats a l'hora de rematar la festa. El problema és la base de l'espectacle, que no pot continuar com fins ara. Els atacs exteriors, però, sempre han fet evolucionar i polir la festa.

—**Tem que el cas català s'estenga a unes altres autonomies?**

—No em preocupa, això. Allà on decideixen llevar els bous és perquè no hi ha afició, i si no n'hi ha, no té sentit.

—**Què li semblaria que continuara la festa, però sense matar l'animal?**

—Això passa a Portugal, i allà no hi ha massa afició, als bous. Això pertany no sols a una forma cultural, sinó també a una filosofia de vida. El plantejament de la mort com a ritus, com a espectacle, és una filosofia de vida.

—**I aquells que diuen que les corregudes són una bestiesa?**

—Em sembla perfecte. La gent té dret a opinar, tot i que sovint és gent intolerant, per la forma com exposen els seus arguments. Volen que les seues opinions tinguin més consistència que les de la resta, cosa que és una evident falta de respecte. Com en aquest tema, passa en d'altres.

—**Podria definir quina mena de relació manté vostè amb el bou, quan estan cara a cara, a la plaça? Què sent vostè? Què creu que sent el bou?**

—A mi, primer que res, què senta el bou m'importa ben poc. Pel que fa a mi, és una gran tensió, perquè he d'estar ben atent al material tècnic amb què treballa.

"L'ésser humà no ha de transgredir els drets dels animals, però el tema dels bous transcendeix aquest àmbit." A la foto, Espià el passat 8 d'abril, a la Monumental de Barcelona.

“Prohibir els bous és una maniobra política fàcil”

Fa trenta anys que el torero Luis Francisco Espià va prendre l'alternativa. Aquest alacantí, amant de les essències de la festa, pintor i conferenciant, critica els polítics catalans, perquè és “com prohibir l'ablació del clítoris a Espanya”.

—**N'hi ha que asseguruen que el bou ix tocat ja, a la sorra.**

—Qui defensa això fa servir arguments deformats. Com pot estar tocat un animal criat durant quatre anys amb aquesta finalitat, que viu en unes condicions de privilegi, que no s'assembla en absolut a un animal de granja —n'hi van trenta, tots junts, en un camió—, que estan tres dies a la plaça, abans de ser torrejats, perquè descansen... que algú m'explique on és l'atordiment.

—**És políticament incorrecte, parlar de bous?**

—Del tot cert. Des que va nàixer l'espectacle, de fet, existeix aquest debat.

—**Han afectat, als bous, la premsa groga i la del cor.**

—Com a espectacle, els bous són objectiu d'aquesta premsa. Allò que més mal li ha fet, els bous, són aquells personatges que estan més a prop d'allò rocambolesc que d'una altra cosa, que són personatges d'història. Sempre he en-

vejat els toreros dels anys cinquanta, quan hi havia una coherència absoluta entre el que feien a la plaça i a fora, de les dones que s'hi envoltaven, com Ava Gardner i d'altres. Avui no n'hi ha, d'aquells toreros, dins del panorama groc, capaços de viure exclusivament del seu art.

—Parlant d'art, vostè, que també és pintor, manté una relació estreta amb artistes de la talla de Miquel Barceló.

—Allò que més m'agrada del toreu, precisament, és la relació amb el bou, que m'aporta molt de material, vivències, i amb gent com ara Barceló o Francisco Brines [cronista valencià], puc parlar-ne i enriquir-me.

—El passat 8 d'abril va participar, a Barcelona, en una correguda en defensa de la festa. Com ho va viure?

—Bé. Em va semblar bé. Em preocupa que les societats cada dia siguin menys permissives, que cada dia estiguin més dividides... Per exemple, ara, entre fumadors i no fumadors, una cosa que podria dur-se amb naturalitat, crea fronteres molt tangibles. A Catalunya ha passat això: els polítics han aconseguit crear una frontera, dividir la societat, tot just el contrari que haurien de fer. És el mateix que ha passat amb qüestions polítiques que tots sabem: no dic que Catalunya no aspire, com qual-sevol altra comunitat, a més autonomia, és lícit sempre que evites crear un clima de confrontació, d'intolerància. El bàndol dels proscriu i dels legals, un maniqueisme absurd. Jo, queestic del costat dels proscriu, que mai no he fumad, ara pense fer-ho. Sempre vull estar del costat dels proscriu, dels rebels. Ser aficionat als bous, d'ací a uns anys, serà un símptoma de rebel·lia, d'anarquisme, com els bous.

—Què li semblen les associacions de defensa dels animals?

—Jo n'estic ben compromès, amb la defensa de la natura. Tinc un camp de cultius ecològics, tinc asturcons, una raça que estava en perill d'extinció... però també guarde una relació amb l'animal segons la qual crie un pollastre per menjar-me'l o un cavall perquè treballe. L'ésser humà no ha de transgredir els drets dels animals, però el tema dels bous transcendeix aquest àmbit.

Víctor Maceda

Places de bous amb programació estable

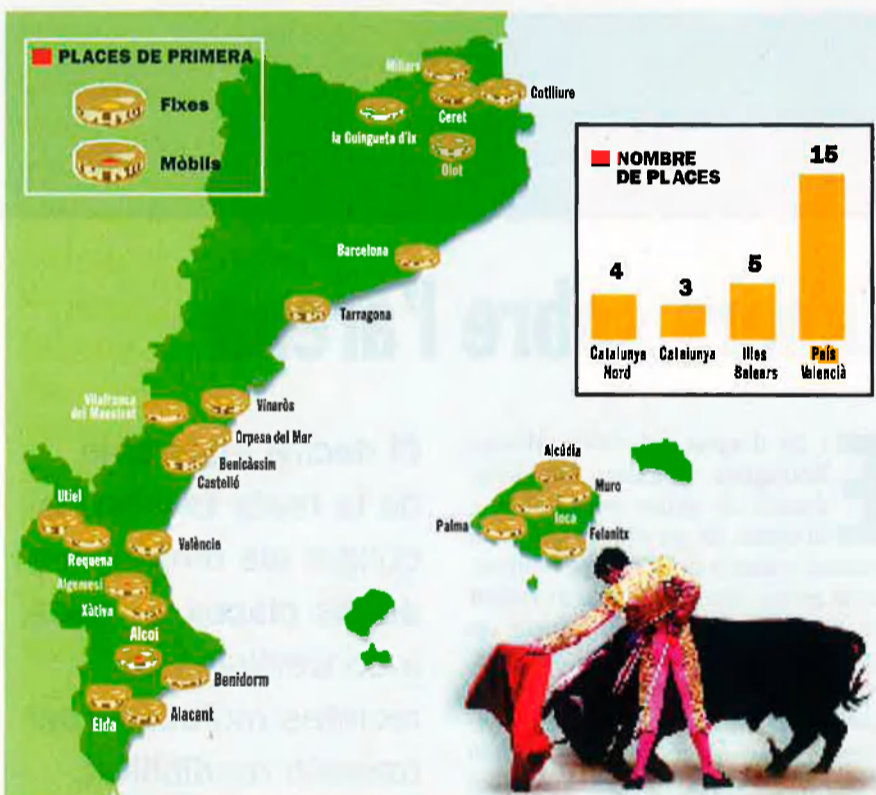
ELS BOUS A CATALUNYA NORD

Ceret, Cotlliure, La Guingueta d'ix i Millars. Encara queden quatre punts clau, a Catalunya-Nord, on les festes taurines s'han mantingut. De manera escassa, és clar, ja que les places veuen toros només un cop l'any, coincidint amb la fèria organitzada a cadascun d'aquests quatre pobles. A Ceret, capital del Vallespir, probablement el lloc on les curses són viscudes amb més passió, s'organitzen al mes de Juliol un parell de corregudes i una jonegada. Els aficionats són nombrosos, però l'esdeveniment atreu generalment molts curiosos, que van a veure un espectacle nou. Alguns turistes fugen també de la sorra de la costa per enfilar-se terra endins, a la recerca d'emocions fortes. Pocs dies abans, tot just començat l'estiu, la Guingueta d'ix acull toros vinguts d'Andalusia per celebrar les seues dues jonegades anuals. Al mes d'agost és el torn de Millars i Cotlliure. A Millars, al Rosselló, el públic és cada any més expert. I la correguda

organitzada té molt èxit. Cotlliure acaba la ronda amb una cursa flamenca el dia 15 d'agost.

Les corregudes, però, s'havien perdut a Catalunya Nord, i fa tot just una dècada d'anys que s'han recuperat. El punt culminant d'aquesta tradició es troba a final del segle XIX. Llavors es van instaurar dues places de fusta a Perpinyà. A poc a poc, les manifestacions taurines es van fer més rares, i Perpinyà va veure una correguda per darrer cop l'any 1959. La tradició, importada de Castella i d'Andalusia, no havia pas sobreviscut. Per als contraris a les curses, nombrosos a Catalunya Nord, els quatre espectacles taurins anuals són una vergonya, i lamenten especialment que se'ls consideri com a tradició catalana, cosa que, per a ells, no és pas de cap manera.

Pere Habet

ELS BOUS AL MÓN

ESTATS UNITS

Califòrnia és l'estat nord-americà on es fan més curses. Aquestes tenen com a origen l'estil portuguès, ja que la mort del toro a la plaça és il·legal. La gran diferència, però, és que als EUA l'animal no rep cap tipus d'agressió física, ja que les corregudes segueixen el que es podria anomenar "l'estil velcro": el toro té una tira de velcro enganxada al llom, i les banderilles també, de manera que en comptes de clavar-les a l'animal, simplement li les enganxen. A més, les banyes estan forades de pell per protegir els cavalls.

FRANÇA

De la gran quantitat de places de toros existents a França, destaca el colisseu romà de Nimes, de l'any 27 aC, que té 16.300 localitats. Altres d'importants són les de Beziers, Bayona, Mont de Marsant i l'amfiteatre romà d'Arles. També està molt estesa la correguda landesa practicada a places com la de Boucau, en què no hi ha armes i no es mata el toro, sinó que el que compta és l'habilitat i agilitat de l'home per esquivar-lo.

SUD I CENTREAMERICA

La "Fiesta" va arribar a Llatinoamèrica de la mà dels colons. I les primeres corregudes daten de mitjan segle XVI. Tot i això, al llarg del temps la tradició taurina ha anat variant depenent de la zona. A Cuba, per exemple, aquesta es va mantenir fins que al 1899 l'estat espanyol va perdre l'illa caribeny, moment en què els Estats Units van decretar la prohibició absoluta de curses. Els països on més implantada està la "Fiesta" són Veneçuela, Perú, Equador, Colòmbia i Mèxic.

PORTUGAL

Des del 1928, la mort del toro a la plaça està prohibida a Portugal, tot i que sí que hi són permeses les banderilles i, per tant, la lesió física de l'animal. A més, el Parlament portuguès va aprovar l'any 2002 una llei d'excepció que permet fer corregudes "a l'espanyola" (matant el toro) en certes localitats com Barranços, per raons de "tradició". L'estil portuguès també inclou els "forçados", un grup de persones que es posen on fila i agafen el toro per les banyes quan aquest envesteix. **Joan Serra**